

Finanční rezervy

David Kučera

Nikdo z nás se na to netěší, ale připravit bychom se měli. Může nastat situace, kdy onemocníme nebo budeme z jakýchkoli důvodů bez finančních příjmů. V tu chvíli bude už zbytečné bít se do hlavy a říkat si, že jsme na to měli myslet. Finance na tuto dobu si musíme připravovat ve chvílích, kdy peníze máme. Finanční rezervy ale pomáhají řešit situaci v období, kdy nejen dojde k poklesu nebo výpadku našeho příjmu, ale třeba i při přípravě na plánované výdaje. Kromě pohotovostních (strana 15) můžeme finanční rezervy z časového hlediska rozdělit na tři části, které mají různou důležitost a velikost:

- > krátkodobé;
- > střednědobé;
- > dlouhodobé.

Krátkodobá rezerva

Krátkodobá rezerva je nejdůležitější rezervou, protože pokrývá náhlé snížení příjmu, případně jeho úplný výpadek, nebo vznik mimořádných výdajů. Ke snížení příjmů může dojít například vlivem zhoršení situace zaměstnávající firmy, která již není schopna vyplácet pravidelné odměny, můžeme onemocnět, nebo zkrátka musíme koupit do domácnosti potřebný přístroj, který se pokazil, třeba pračku nebo ledničku.

Na tyto a jiné události bychom měli být připraveni a tvořit rezervy, aby byla případná související nebezpečí zažehnána.

Šest až dvanáct příjmů

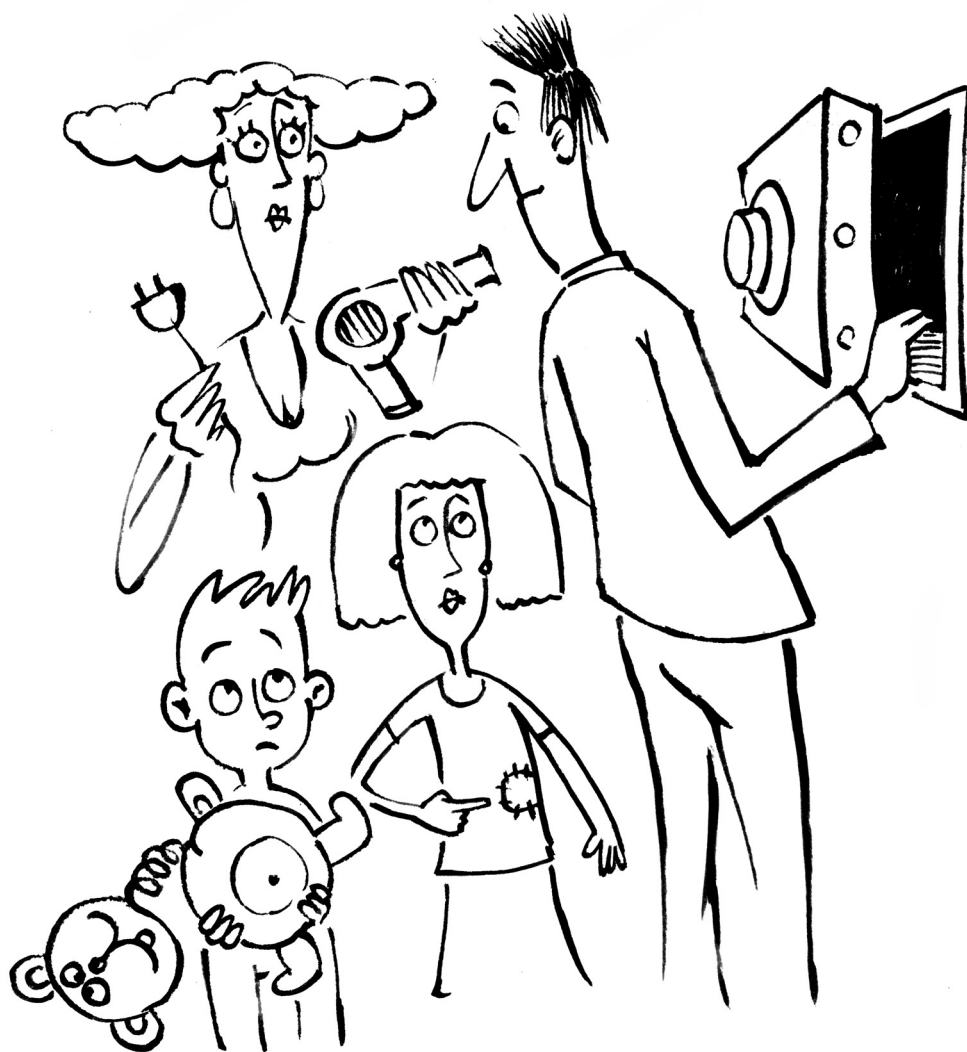
Krátkodobá rezerva by měla odpovídat výši minimálně šestiměsíčních nezbytných výdajů domácnosti, optimálně ročnímu příjmu.

Nemoc a příjmy

Snížení příjmu může způsobit i krátkodobá nemoc, kdy je zaměstnanci vypláceno nemocenské pojištění. Nemocenské odpovídá v případě průměrného příjmu přibližně 60 % průměrné čisté mzdy posuzované za poslední čtvrtletí a pracovní neschopnosti trvající jeden měsíc.

U fyzických osob podnikatelů, respektive u osob samostatně výdělečně činných, bývá situace o poznání dramatičtější, protože podnikatelé nemají povinnost odvodů na nemocenské pojištění. V praxi jich většina toto pojištění neplatí, a tak u nich v případě nemoci dochází k totálnímu výpadku příjmů.

Zaměstnání a kompenzace při jeho ztrátě

Při ztrátě zaměstnání máte za jistých okolností nárok na odstupné a podporu v nezaměstnanosti.

Vezmete-li v úvahu možnost ztráty zaměstnání, pak můžete počítat s výplatou odstupného, ovšem za definovaných okolností.

Kdy se vyplácí odstupné

Pozor, na odstupné nemusíte mít automaticky nárok!

Odstupné se poskytuje zaměstnanci v případě ukončení pracovního poměru výpovědí ze strany zaměstnavatele, nebo dohodou, pokud byla uzavřena z týchž důvodů, pro které by bylo možno podat zaměstnanci výpověď, respektive rušením či stěhováním pobočky zaměstnavatele apod., organizačními změnami a nadbytečností, pracovním úrazem, nemocí z povolání nebo dosažením nejvyšší přípustné expozice na rizikovém pracovišti. Pozor tedy na ukončení pracovního poměru dohodou z jiných než popsaných příčin.

Rezerva při ztrátě zaměstnání

Pro případ ztráty zaměstnání je nutné mít životně nezbytnou krátkodobou rezervu alespoň ve výši nezbytných měsíčních výdajů. Tak by mohlo být překlenuto období, než bude vyplacena podpora v nezaměstnanosti.

Jak si utvořím krátkodobou rezervu?

Tvorbu krátkodobých rezerv lze doporučit na spořicíh účtech, z nichž máme prostředky na svém běžném účtu do několika dní, a ještě jsou lépe úročeny. Mimo to nás takto odložené rezervy nelákají k okamžité spotřebě, protože je nelze (až na výjimky) vybrat z bankomatu.

Lze rovněž využít fondů peněžního trhu. Ty jsou však vhodné spíše pro zachování zainvestovaných prostředků na dobu alespoň šesti měsíců, kdy jsou po splnění uvedeného

časového limitu oproštěny od 15% daně z výnosů. Tímto způsobem můžeme dosáhnout i lepších výsledků zhodnocení než na některých spořicíh účtech.

Vypočítejte si

Doporučenou krátkodobou rezervu (*DKR*) si můžete vypočítat takto:

$$DKR = (V - NMN) \times 12, \text{ kde jsou:}$$

V – výdaje na osobu dle poměru příjmů;

NMN – náhrada mzdy a nemocenské.

Pokud *DKR* vychází záporná, pak je zřejmé, že státní kompenzace převyšuje výdaje a vzniká přebytek.

Příklady nástrojů krátkodobých rezerv

Spořicí účty – strana 175

Fondy peněžního trhu – strana 207

Pozor na termínované vklady

Vyvarujme se v této situaci termínovaných vkladů. Mimořádné události nelze naplánovat a riskovat kvůli pouhým několika desetinkám úroků navíc, že budeme platit poměrně vysokou sankci za předčasný výběr, se opravdu nevyplatí.

Střednědobá rezerva

Střednědobá rezerva je další neopomenutelnou složkou celého souboru rezerv, pokrývající výdaje na horizontu od jednoho do pěti let. Jedná se tedy spíše o výdaje plánované. Objem takové rezervy musí být rozhodně větší než u rezervy krátkodobé, máme i více času na její tvorbu.

Střednědobou rezervou řešíme plánovanou koupi nových elektrospotřebičů, dražší dovolenou, koupi auta, menší rekonstrukci bydlení nebo dokonce přípravu na akontaci při financování koupě či výstavby bydlení. Neočekávané čerpání rezervy může nastat například v období léčby nemoci či vážného úrazu, které trvá déle než jeden rok. Jedná se však o nemoci s dobrou prognózou

vyléčení a budoucím návratem k příjmům ve stejné výši jako před onemocněním.

Na paměti musíme mít, že nemoc se netýká pouze nás, ale i našich rodinných příslušníků. Těm budeme chtít v případě takové události poskytnout určité podmínky a zázemí pro léčbu, a proto je třeba počítat s výdaji navíc..

Stanovte si, co vás v budoucnu čeká za výdaje, co plánujete. Udělejte si rozpočet na tyto výdaje a pak budete mít reálnou šanci svých přání dosáhnout bez zbytečného zadlužování se drahými úvěry.

Jak si utvořím střednědobou rezervu?

Na tvorbu střednědobých rezerv lze již směle využít vybraných termínovaných vkladů.

Ty umožňují vyšší zhodnocení než na spořicích účtech, s nadinflační úrokovou mírou garantovanou po dané období. Zda budou ony výnosy nad současnou inflací, je stav pouze dočasný a za velmi krátkou dobu (několika měsíců) se může rychle změnit úroková míra či samotná hodnota inflace. V tomto případě je třeba být kreativní a vyhledávat nabídky na internetu, kam své peníze uložit. Lze však využít i konzervativních až vyvážených (na tří- až pětiletém horizontu) investic, které nám za podstoupení určitého rizika, zpravidla definovaného volatilitou fondu (tj. kolísavostí jeho hodnoty), přinesou vyšší zhodnocení.

Konzervativní investicí jsou například státní dluhopisy. Tady je však již doporučován obezřetný výběr, neboť každá investice, byť je například konzervativní, nemusí odpovídat našemu záměru zhodnocování peněz při tvorbě rezervy.

Určitou možností volby, přestože již přesahuje náš pětiletý horizont, je stavební spoření. Při jeho založení jsou peníze vázány po dobu šesti let; pokud je smlouva předčasně

Náhradový poměr u invalidity II. stupně v případě průměrné mzdy tvoří přibližně 40 procent z takové čisté mzdy, u III. stupně potom přibližně 68 procent a s rostoucí mzdou se snižuje. Z uvedených hodnot je zřejmé, že tvorba rezerv je nezbytná pro případ snížení pracovní schopnosti vlivem nemoci či úrazu.

ukončena, je vrácena státní podpora a vypočtena sankce, v průměru 0,5 % z výše cílové částky. Budete-li pravidelně měsíčně spořit například 1 700 korun na stavební spoření za současných podmínek, získáte plnou státní podporu 2 tisíce korun ročně; efektivní úroková míra po započtení všech poplatků je přibližně 3,85 % p. a. (p. a. znamená per annum – za rok), což na tak dlouhém horizontu nelze považovat za zvláště výhodné, ale může být volbou pro velmi konzervativní jedince.

Vypočítejte si

Doporučenou střednědobou rezervu (*DSR*) si můžete vypočítat takto:

$$DSR = (V - ID2 - P \times 0,85) \times 48, \text{ kde jsou:}$$

V – výdaje na osobu dle poměru příjmů;

ID2 – invalidní důchod II. stupně;

P – čisté příjmy osoby v domácnosti z pracovní činnosti.

V případě, že *DSR* vychází záporná, je zřejmé, že vzniká přebytek. Je-li časový horizont do konce produktivního věku kratší než pět let, pak se uvede počet měsíců zbývajících do tohoto období a odečte se zároveň období krátkodobé rezervy, například tři roky se zapíšou místo čísla 48 jako (36 – 12), tj. 24 měsíců.

Příklady nástrojů střednědobých rezerv

Termínované vklady – strana 171

Státní dluhopisy – strana 193

Stavební spoření – strana 79

Dlouhodobá rezerva

Za dlouhodobou rezervu můžeme považovat úspory v horizontu více než pěti let. Tato rezerva je vzhledem ke své velikosti největší a je také nejnáročnější ji vytvořit. Vyžaduje strategické uvažování nejen při plánování budoucích výdajů, ale i využití finančních nástrojů k její tvorbě.

Použití dlouhodobé rezervy

Nechceme-li se spoléhat pouze na stát, ale toužíme-li si vytvořit vlastní pilíř penzijního systému, využíváme ji na tvorbu prostředků na stáří, na úspory dětem na studia či na start do života, na finance na předčasné splacení hypotéky.

Především pak rezerva slouží při dlouhodobém výpadku pracovního příjmu vlivem invalidity na základě onemocnění či velmi vážného úrazu atd. Každý z těchto plánovaných nebo i neplánovaných výdajů již vyžaduje řádnou přípravu a není jednoduché jej přepočítat na množství peněz, které bude v tom či onom čase zapotřebí, s uvažováním inflace a průměrných výnosů, například z investic.

Jak si utvořím dlouhodobou rezervu?

Dlouhodobá rezerva by již měla být tvořena sofistikovaným způsobem a k jejím nástrojům patří kombinace produktů typu penzijního spoření, investičního životního pojištění a podílových fondů, popřípadě přímých investic do akcií konkrétních firem apod. Nedílnou součástí právě zajištění dlouhodobých rezerv je kvalitní životní pojištění, které umožňuje zajišťovat právě ta rizika, která bychom svými úsporami nebyli schopni zatím pokrýt – s postupem času se mohou tato rizika v pojištění snižovat právě tak, jak rostou naše úspory v jiných finančních nástrojích, popřípadě investičním životním pojištění samotném.

Zatím jsme brali v úvahu pouze finanční aktiva, ale do systému dlouhodobých rezerv náleží i tzv. reálná aktiva, mezi něž patří nemovitosti, dopravní prostředky, stroje apod. Za dlouhodobou investici tvořící stejnojmennou rezervu tedy můžete považovat takovou nemovitost, kterou byste mohli zpeněžit a zajistit si tak požadovaný životní standard i za například dlouhodobého snížení příjmů apod.

Příklady nástrojů dlouhodobých rezerv

Penzijní připojištění – strana 170

Investiční životní pojištění – strana 176

Podílové fondy – strana 199

Investice do akcií – strana 193

Životní pojištění – strana 176

(a kombinace těchto produktů)

Vypočítejte si

Doporučenou dlouhodobou rezervu (*DDR*) si můžete vypočítat:

$$DDR = (V - ID2 - P \times 0,15) \times (DV - SV - 5) \times 12, \text{ kde jsou:}$$

V – výdaje na osobu dle poměru příjmů;

ID2 – invalidní důchod II. stupně;

P – čisté příjmy osoby v domácnosti z pracovní činnosti;

DV – věk odchodu do důchodu;

SV – současný věk.

V případě, že *DDR* vychází záporná, pak je zřejmé, že vzniká přebytek.

Životní pojištění na tvorbu rezerv

Řada smluv životního pojištění bývá bohužel nastavena nedostatečně či přímo chybně. Stává se pak, že jsou kryta málo pravděpodobná rizika nebo rizika skutečně důležitá jsou výrazně pod limity, které by dokázaly zajistit další život za různých zdravotních okolností. Jako jedno z nejdůležitějších rizik je často zmiňována invalidita, která bývá mnohdy mylně zaměňována s trvalými následky úrazu. Ze statistických dat lze sledovat, že se úraz na celkové invalidizaci podílí u žen ve třech procentech případů, u mužů pak v procentech sedmi. Podstatně častějšími příčinami invalidity jsou ve skutečnosti rozvinutá onemocnění do forem v různé míře omezující pracovní schopnost.

Životní pojištění postrádá svůj smysl pro ty, kdo mají dostatek dlouhodobých rezerv, například v investicích a jiném majetku, a jsou schopni tyto rezervy čerpat v případě výrazného snížení či totálního výpadku příjmů až do konce svého produktivního života. To o sobě ovšem může říct málokdo, takže v drtivé většině má životní pojistka své opodstatnění. Na vše se však pojistit nelze, respektive i pojištění má svá omezení v podobě výluk z plnění, se kterými je třeba se seznámit. Pojištění rizik do jisté míry doplňuje tvorbu rezervy, ale skutečnou rezervou není.

Test

1. Jak byste definovali krátkodobou finanční rezervu?
  - a) Pokrývá náhlé snížení příjmů, případně jejich úplný výpadek, nebo vznik mimořádných výdajů. Lze ji uchovávat například na spořicíh účtech, termínovaných vkladech, stavebních spořenicích apod.
  - b) Pokrývá náhlé snížení příjmů, případně jejich úplný výpadek, nebo vznik mimořádných výdajů. Lze ji uchovávat na běžných či spořicíh účtech a finančních nástrojích podobné likvidity, dokonce i částečně investovanou na peněžním trhu.
2. Střednědobá rezerva je z časového hlediska tvořena na pokrytí:
  - a) více než tříletého horizontu;
  - b) více než jednoletého až pětiletého horizontu.
3. Kolik se domnívate, že činí procent součet náhrady mzdy a nemocenského z průměrné mzdy?
  - a) Je to 40 % čisté mzdy posuzované za poslední čtvrtletí a pracovní neschopnosti trvající déle než jeden měsíc.
  - b) Je to přibližně 60 % čisté mzdy posuzované za poslední čtvrtletí a pracovní neschopnosti trvající jeden měsíc.
4. Jak myslíte, že je definována invalidita třetího stupně?
  - a) Snížení pracovní schopnosti nejméně o 70 %.
  - b) Snížení pracovní schopnosti o více než 60 %, vznikající obvykle důsledkem vážné nemoci nebo úrazu.

5. Kolik odhadujete, že činí procent invalidní důchod ve druhém stupni invalidity z průměrné hrubé mzdy?
- Je to přibližně 40 %.
  - Je to přibližně 60 %.

Vyhodnocení

Správné odpovědi jsou 1b, 2b, 3b, 4a, 5a.

Pokud jste skončili s bilancí maximálně jedné chyby, pak jste četli pečlivě. Nezapomínejte však na realitu života, protože jen teoretická znalost vám nezajistí skutečnou připravenost.

Pokud jste udělali nejvýše dvě chyby, pak si danou problematiku ještě doplňte, neboť výsledek již balancuje na hranici dostatečnosti.

Více než dvě chyby značí, že je zapotřebí ještě mnohé doplnit a že se problematiku zatím nepodařilo vstřebat.